

BARWA W MALARSTWIE I MUZYCE

Barwa (wrażenie wywołane przez kolor) jest, obok przestrzeni, podstawowym tworzywem malarstwa. Podobnie podstawową rolę pełni w muzyce, gdzie jest niezbędnym elementem współtworzącym, poza melodią, rytmem i harmonią. W języku potocznym funkcjonuje wiele określeń pogranicznych, typu „kolorystyka dźwiękowa”, „barwa instrumentu”, „brzmienia ciemne i jasne”. W synestezyjny sposób opisują muzykę sami twórcy i badacze, np. francuski kompozytor Olivier Messiaen określał swe utwory mianem „dźwiękowych witraży”, Maria Rzepińska, porównując obrazy i muzykę impresjonistyczną, pisała o „mżeniu kolorów i dźwięków”. Na podstawie artykułu Macieja Żołnowskiego *O barwie dźwięku*¹ wyróżnić możemy różne formy opisu stosowane przez akustyków, barwę można: pokazywać na wykresie graficznym w postaci skali, wyrażać w formie liczbowej stopień jej podobieństwa, opisywać przy pomocy widma (barwa neutralna, wytężona, lekka) lub na zasadzie identyfikacji źródła. Istnieją również różne opisy semantyczne, jak opis samogłoskowy (podobieństwo do brzmienia samogłosek) i metoda porównywania dźwięków w parach, polegająca na ocenianiu stopnia nasilenia cechy barwy. Zestaw pojęć, przydatnych do zastosowania tej ostatniej metody, zaproponował Andrzej Miśkiewicz (Katedra Akustyki Muzycznej, Uniwersytet Muzyczny im. F. Chopina w Warszawie, Wydział Reżyserii Dźwięku) w artykule *Solfège barwy*²:

- 1) blask (z blaskiem - matowy)
- 2) chropowatość - szorstkość (chropowaty - gładki)
- 3) ciepło (ciepły - zimny)
- 4) czystość (czysty - brudny)
- 5) czytelność (czytelny - zamazany)
- 6) dźwięczność (dźwięczny - głuchy)
- 7) formantowość (formantowy - wyrównany)
- 8) gęstość (gęsty - rzadki)
- 9) głębia (głęboki - płytki)
- 10) intymność (intymny - obcy)
- 11) jasność (jasny - ciemny)
- 12) krągłość (krągły - kanciasty)
- 13) nieprzyjemność (nieprzyjemny - przyjemny)
- 14) nośność (nośny - mało nośny)
- 15) obecność-bliskość (bliski - daleki)
- 16) objętość (duży - mały)

¹ M. Żołnowski, *Barwa dźwięku*, <http://maciejzolnowski.salonik.net/barwa-dzwieku>, opublikowano 10 lipca 2011.

² A. Miśkiewicz, *Timbre solfège: A course in technical listening for sound engineers*, "Journal of the Audio Engineering Society" 1992, 40, s. 621-625.

- 17) ostrość (ostrzy - łagodny)
- 18) pełnia (pełny/bogaty - pusty/ubogi)
- 19) przejrzystość-wyrazistość (przejrzysty - zamglony)
- 20) przenikliwość (przenikliwy - mało przenikliwy)
- 21) przestrzenność (przestrzenny - ściśnięty)
- 22) równowaga brzmienia
- 23) samogłoskowość (formantowość)
- 24) spójność - stopliwość (spójny/stopliwy - rozproszony)
- 25) szerokość (szeroki - wąski)
- 26) tonalność (tonalny - szumowy)
- 27) twardość (twardy - miękki)
- 29) żywość (żywy - martwy).

Inna, przydatna dla nas metoda semantycznego opisu, przywołuje podobieństwo barwy do cech przedmiotowych i wtedy zestaw określeń przymiotnikowych jeszcze się poszerza, możemy obserwować:

- dźwięk żarliwy (ciepły, jasny, z blaskiem) – poprzez podobieństwo do żaru, ognia;
- dźwięk aksamitny (jasny, ciepły, miękki, delikatny, miły) – poprzez skojarzenie z aksamitnym materiałem (w kolorze ciepłym, miękkim, delikatnym i miłym w dotyku);
- dźwięk metaliczny (zimny, czysty, z blaskiem, jasny, twardy, srebrny) – poprzez analogię z metalem (materiał zimnym w dotyku, połyskującym, twardym, o zabarwieniu srebrzystym).